

nemleg elváltotat alakban a felvilágosodás hátramaradt vidékeken még most is feltalálhatók, a mi időnkkel összehasonlítjuk, úgy korunk arányainak tekintetbe vételénél is beállhatjuk, hogy a tekintetben jelentékeny és sikeres haladás történt. — Az emberi méltóság egyenlősége általában el van ismerve, rabzoltság és jobbajóság egyenlően számottevő, sőt a szarnoki kényurasság nyommasztó pálczája sem nyomorgatja már a felvilágosult embereket.

Ha már most figyelemmel vizsgáljuk, mi eszközökkel ez örvendetes előhaladást, csakhamar úgy találjuk, hogy ez teljességgel nem jöhetett volna létre, a tudomány bizonyos ágainak előhaladása nélkül, mely által amaz az emberiség politikai, társadalmi és vallási életére kiható fontos igazságoknak tudatára jut és lassanként általános elismerésre vezérel.

Tehát azon „okoskodókat“ illeti a legfőbb érdem, kik a természet és az ember lényegének, azok erői és tehetségeinek kutatásával foglalkoznak, kötelességüket és feladatukat megállapítani igyekeznek, látszólag minden gyakorlati haszon nélkül, vagy akik az emberiség sorsát, különböző élményeit és tapasztalatait buvárolják, csak azért, hogy a jelenkor azokból okuljan, tetteiben aszimmetriákat használjan, hasonlított mint az egyes ember mások tapasztalásaiból okul, erősödik, azon „okoskodókat“, kik az elvont ismeretkörben mozognak, úgy a rég bemothosult mult idő emlékeit kutatják: mint a bölcsész, történész.

Ezek érdeme az, hogy az emberiség mind jobban jobban kibontakozik azon természetellenes, méltatlan és káros bilincsek, melyek őt az idők folyamán csak egyesek előnyére, de az egésznek kárára, — lenyűgözik, — és kiszabadulva, a természet szerű fejlődés útjára tér.

Mit használunk nekünk a vázlat szerű előhaladás összessége, ha azt csak láncok közt élvezhetjük, ha rabzoltságban, vagy jobbajóságban élünk, egyes kiváltságos osztályok vagy rendek tartanak hatalmukban. Aki ismeri és becsüli tudja a szabadságot, az nem mondja le arról semmi áron, semmi más élvezetért. — Azoknak, kik az emberiséget a fokozatos előhaladásra segítik, ep oly nagy érdemök van, mint a kik az anyagi jólét emelése érdekében eredménytelenül küzdöttek, tehát a tudományban az új, melyek ezen emancipáció útját megteremtik és gyakorlati életben szintén oly hasznosnak, mint a melyeket a szigorúan gyakorlati ember egyedül akart érvényben tartani.

Midőn én tömött rövidségben igyekeztem az eredményeket vázolni, melyeket az emberi felszámíthatatlan idő óta, napjainkig fejlődésben élt, egyszerűsége kimutatni, mennyi része van ebben a tudományban, nem hagyom figyelmen kívül, vagy nem akartam elvitatni, hogy más oldalról a gyakorlati életnek is van része e dolgon. Ezt bebizonyítani, vagy kifejteni egészen felesleges, mivel ezen még senki sem kételkedett, mert hiszen a gyakorlati életben tulajdonképen minden a tapasztalaton nyugszik, annyit azonban érett megfontolás után mindenki kénytelen lesz bevallani, hogy a tudományok legalább is ugyanazon érdemei vannak az emberiség előbbvitel körül, mint a gyakorlati életnek.

Zubovics honvédhadnagy Párisból kelet távirat szerint tegnapra a hannoveri exkírálvány, holnapután pedig Mac-Mahonhoz hivatott megy. — Ugyanazon távirat szerint a netes pentagon Párisból elutazik. A francia lapok ezzel kapcsolatban említik, hogy XVI Lajos alatt Ligne hg. Bécseből Párisba váltott lovakkal hat nap alatt ment. A nyeregben sóha ading le nem szállt, csak úgy ártettek nyugestől egyik lóról a másikra; a nyeregre evett. Párisba érkeztek a csizmát lábáról le kellett vagni. Ezután 30 órát aludt.

Színházi szemle.

— Hétfe, november 16. „Delila“, dráma 3 felvonásban. — Irta Feuillet Octave. — Aláírta J. J. — Általában jól sikerült előadás. Törökne Leonórá, a dráma ezen kitűnő, de a költői

igazságszolgáltatás alól jogtalanul kiskikl alakját, átgondoltsággal, a oly finom személyesíté, hogy bátran mondhatjuk, mikép kívánni-való alig hagytott fen. Pompás létszűrése, kitűnő arcajék a általában igen szépen sikerült alkítása köztársasággal találkozott. Római Mari (Mártha), Zöldi (Sertorius), Együd (Carnio) helyes felvételével sikerülten játszottak. Mándoki (Rosvini) szerepének első részét jól adta; szerelmi vallomása Mártha előtt sikerült; kezesbélbe volt szerencsés az aután következett magánbeszéd előadásában. A midőn tulságosan s küszködésel jött fel és alá a színpadon. Később is voltak sikerült mozzanatai, de több ízben elvesztő mérésékeltség s nagyobb hangon beszélt, mint kellett volna, a mi különben roz szokása.

Hogy azonban szerepe iránt érdekeltséget s részvétet nem kelthetett, az már nem egészen az ő hibája, hanem a költőé, ki nem sajnált előfűtteni egy művet.

A 2-ik felvonás Boadill dalát, s a végső jelenet áriáját Dalnoki tiszta csevegő hangon s szokott szép izlésével énekelte el. Hanem az a színfalak megetté zene boszantó volt. Nemesak feltehető erő, de határozottan hamis is; különösen a zongora utatása. Egyéb-irant nemesak most, hanem máskor is vették már észre, hogy a melodramai zenekörrel nem szokott nálunk sikerülni. A mai est még épen visszatetsző volt. Nagyból gondot és főnemből jätéket várnánk, zenekarunknak, mely ha teljes, oly kitűnő, — még részleteitől is.

Külföld.

— **Németország.** Alapos értesülés szerint Arnim grófnak e hó 14-én csakugyan átadták a vádirat, mely szerint a végvárak december 7-re tűzettek ki.

Az Elzász-Lotharingia számára felvenni szándékolt 15^{1/2} millió kölcsönre vonatkozólag a szövetségtanácshoz törvényjavaslat terjesztett, mely szerint a francia-német egyezményben előírt vízeredések befejezésének, és az országos pénztárak üzleti tőkéje beszerzésének könnyítése céloztattik.

— **Brassóti Bécisig.** Rajkovic 2-ik huszárezredbeli főhadnagy arra vállalkozott, hogy 13 nap alatt Brassóból egy lovon Bécsebe fog lovagolni. E hó 7-én indult el Brassóból, és 14-én a havas és esős időjárás ellenére esteli 7^{1/2} órákor Budapestet vett. Másnap reggeli 6 órákor tovább lovagolt, és azt hiszi, hogy szerdán, azaz holnap Bécsebe meg fog érkezni. Az uttér szerint Tóti, Győr és Brukkon keresztül kell utaznia. A lovak előadása szerint Budapestig 100 mérföldet lovagolt. Megérkezésekor gróf Eszterházy Miklós, mint a budapesti lovaregylet egyik elnöke által fogadtatott, kinek környezetében jelen volt az országos katonai parancsnokság segédtsége, a lovaregylet titkára, és többen a tisztikarból.

UJDONSÁGOK.

* **A főiskolai magyar irodalmi önképző társulat** e hó 22-ikén vasárnap délután 4 órákor a főiskolai énekeremben Csokonai Vitéz Mihály emlékére ünnepélyt rendezend, a melyre az irodalom baratait tisztelget megújva az önképző társulat nevében: Csák János m. k. egyleti főjegyző.

* **Műsorozat** a ref. főiskolai magyar önképző társulat által 1874-dik év november hó 22-dik napján, délután 4 órákor az énekeremben Csokonai Vitéz Mihály emlékére tartandó ünnepélyre: 1. Dal a „eménység. Szövege Csokonaitól. Előadja az énekkar. 2. Megnyitó beszéd, Rózsa Sándor elnökötől. 3. „Még egyszer Lillához.“ Csokonaitól. Szaválja Torma Károly. 4. Dal a „tárhány eközé.“ Csokonaitól. Előadja az énekkar. 5. „Csokonai Lillája.“ szepantini tanulmány Csák Jánostól. Előadja az énekkar. 7. Dicsőítő ének. Kósa Edéltől. Szaválja Torma József. 8. Dal a „csikóbőrös kulacs.“ Csokonaitól. Előadja az énekkar.

* **Idősi Vesközi Budaházy Lajos** ma d.

e., amint Sámsonból értesülünk, szép részvét közt temetették el. A nagyszámú [rokonságon kívül a közönség is sietett leróvni kegyeletét az elhunyt iránt. Nyugodjék békével!

* **Figyelemre méltó.** A külső és belső röszkeztési állomások a f. évi december havi közgyűlésen fognak választást utáni betöltetni; felhívtnak emellegva azon t. bizottsági tagok, kik ez állomások közül valamelyiket elnyerni óhajtnak, miszerint alóírottánál (város-híza, főispáni helyiségben) a hivatalos órákban jelentkezzenek. Debreczen, 1874. november 16-án elnöki megbízásból: Boczkó Soma, elnöki fogalmazó.

* **A főiskolai énekkar** holnap este Vajdai Nagy Lajos alapító emlékére évfordulati ünnepélyt rendezend, mely a jobb énekkari tagok jutalmazásával van egybekötve.

* **Gerecsy Kálmán** főiskolai tanár a szekspiri művet ismertetés a közlebbi csütörtökön követ folytatni fogja a szokott helyen. Mindkét nembeli közönségünk érdekében jónak látuk ezt tudatni.

* **Ma temették el** a keleteltett elő daczára is nagy részvét közt Tamásy Károlyt. A nagy templomban Révész Imre mondott felette szép imádságot. A megboldogult ifju nőt mindnyájunk ószinte részvéte kísérte sírjába. Legyen könnyű a föld porainak!

* **Az iparügyesületi** takarékné és hitelintézet nov. 18-án d. u. 3 órákor választmányi ülést tart, mire az érdekelteket figyelmeztetjük.

* **Szűcs Mihály** a belső gazdasági tanintézet tanára, úgy halljuk, a jövő pénteken az iparos ifjak együttesben tart előadást a vegytan körből. Nem tudjuk, vajon ez előadás nyilvános lesz-e?

* **A vadászársulat** választmánya f. nov. hó 15-6-át tartott ülésében — az alapszabályok nyomán — vadászati szabályokat állapítván meg, azokat kinyomtatni s a tagok között kiosztatni rendelt; ugyanezen alkalommal folyó hó 21-ik napjára a társulat költségén **hajtóvadászati** rendezend, felhívja a tagokat, hogy akik ezen szombatnapon tartandó hajtóvadászaton résztvenni óhajtnak, a társulat az időzésre jéggyűjné, a városbíráknál, saját és vendégeik nevét — csütörtök estig — jegyeztesse fel, hogy a hajtók száma és az étkelés iránt legalább hozzávetőleg előre intézkedni lehessen. E helyen előrelátó tájékozásul figyelembe hozatik a vadászati szabályzat azon pontja, miszerint az alapszabályok értelmében hivatnak ugyan a tagok magukkal hajtóvadászati kényeket venni, de ezúrtal és jövőre csak oly egyéneket, kiknek életükre a 18. évet meghaladta, s kiknek társadalmi állása és méltósága megegyez azzal, mely a vadászársulathoz való felvételénél igényeltetik. Minden vendég a főrendezőkkel bejelentendő; helybeli lakosok a vendégfogást nem élvezhetik, mivel társulati rendes tagok is lehetnek, azonban a vadászaton résztvenni óhajtván egy társulati tag ajánlatára 2 frt díj lefizetése mellett résztvehetnek, s a társulati tagokkal egyenlő jogot élveznek. A folyó hó 21-én tartandó, s reggel 8^{1/2} órákor kezdetét vevő hajtóvadászati a halápi erdő seregben lesz. Gyűléshely a halápi fogadó, hol a társulat költségén megrendelt gulyás-husébed fogja várni a hajtások után visszakérülő vadászokat. A pontos megjelenés annyival inkább ajánlatik, mert a hajtásra felállítás után helyet foglalni senkinek sem engedetik meg.

Végül felhívtnak a tagok, hogy a rendezendő hajtóvadászati sikerének lehető biztosítása szempontjából a kijelölt vadászterületen vagy közelében ez ideig senki ne vadásszék. A hajtóvadászati terület előleges felnevezése s rendezett hajtások szerinti felosztására, s általában a vadászati szabályzat nyomán teendő eljárásra nézve Békessy László és Tasnády István bizattak meg.

* **Krecsányi Saroltának** színtársulatunk újjonan szerződött tagjának, holnap lesz színpadunkon ez időnyben először nagyobb szabású szerepe, Szép Helena. Ajánljuk a közönség figyelmébe.

* **Balázs Kálmán** tíz tagból álló jeles zenetársulatával e hó utolsó napján ismét körutrá indul, és előadásait Nagy-Károlyban megkezdvén, — az eszakkéleti vasut mentén eső nagyobb városokban folytatandó, majd Lengyelországba megy be, s ott is a fővárosban Lembergben és a többi jelesebb városban fog működni, és vissza majd a jövő év elején érkezik. Kiszérje a szerencse!

* **A debreczeni négyelet sorsjátékára** vonatkozólag a helyi lapoknak a fővárosi lapokból kell meg tudni, hogy a husás decz. 1-én lesz. A rendező bizottság felkeri azokat, a kik sorsjegyeket elárúsítás végett elfogadtak, hogy a husás napjára az eladott sorsjegyek árát és az eladatlant maradt sorsjegyeket visszaküldeni sziveskedjenek, minthogy a vissza nem érkező sorsjegyek eladottaknak tekintetvén, husás után többé vissza nem fogadtatnak.

* **Piacunk** a mai hetivásár alkalmával gyéren volt látogatva egy eladók, mint vevők által; így a termény, habár kevés hozatott is eladásra, mégis a mult heti árnaknál magasabbra nem vergődhetett. Ugyanis tisztabuzza köösönés (mert kitűnő nem volt látható) 8—8.60 kr, kérés. 6.80—7.60 kr, rozs 6.20—40 kr, árpa 4.20—40 kr, zab 3.50—60 kr, tengeri 5.20—30 kr, csős 1.40—80 kr, köles 6.20—40 kr, kendermag 5 frt, vadprece 3.80—4 frt, zsák kómpér 1—1.40 kr, zsák alma 1.50—3.20 kr, 1 véka aszalt szilva 4.20—40 kr, 1 véka paszuly 3—3.70 kr, 100 fej káposzta 2—5 frt, 100 zeller nagya 1.40—60 kr, aprója 20—50 kr, 1 csomó petrezselyem 4—8 kr, 1 csomó sárgarépa 1—2—3 kr, zsák répa 1.60—80 kr, vereshagyma koszoruja 15—25 kr, foghagyma 15—20 kr.

* **Erőszakoson támadott meg** vasárnap éjjel a nyugati soron valami jó madár egy bizonyos egyént, s attól folytatás közben 20 körből álló pénzét elrabolta, a segélykáltásra azonban két közrendőr még jókor ott termett, s az éjjeli lovatogt elfogták.

* **Csongeri kereskedésbe** tegnapelőtt egy nő belopódzott, s ott a főkből az „apró pénz“ szepén zsebre tette. De észre vették, s a közel levő rendőröknek átszolgáltatták a nőt.

* **Fegyencstatistika.** A kapitányi hivatal a mult hóban összesen 110 fegyenczet elemeltetett, kiket az illető vállalkozóknak azon egy hóról 228 frt 24 krt tevő összeg volt fizetendő; továbbá a kir. törvényszék által büntetendő vétségéért szitotén a mult hó folyamán ugyancsak a kapitányi hivatal a kir. ügyészségnek összesen 34 egynt, kik közül férfi 25, nő 9, szolgáltatott át.

* **A „Földművelési érdekeink“** 55. száma következő tartalommal jelent meg: A Tiszavölgy birtokosaihoz. I. Kenessey Kálmán. Erdőkünk és a törvényhozás Ilés Nándortól. Egy gazdasági-egylet szervezése és hivatása. III. Gamant Vilmos. Bel- és külföld. Személyi hírek. — Phylloxera-veszedelem. — Az ideai csatorna-ürlékek elgéteése. — Barford-Perkins gépezete. — Olescbő gézekékel kísérlet. — Takarmány olcsó szállítása Csehsországból. — Ludiggyártás Magyarországon. — Az erdőpusztítás kihatása a mezőgazdaságra. — Erdészeti kísérleti állomások Ausztriában. — Az angol nagy-birtokok. — A lazacfogás. — A francia szüret. — Magkereskedők szövatalása. — Tollas baromfi kiállítás. Gazdasági tanügy Morvaországban. — Magyarok külföldi szakiskolákon. — A Tetschen-Liebwerdi intézet. Erdészeti és vadászati naptár november hóra. Állat és növényhonosítás. Kertészet. Vegyes. Levelek a szerkesztőhöz. XXX. Sz. jébelj Árpád és XXXI. Szakegyeletk működése. (Folytatás.) Tudósítási az időjárásról. Üzleti hírek Nyilttér. Hirdetések. Előfizethető egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 ft. 50 kr. Légrádi testvérekéül, Budapest, V. nádor-utca 6. sz.

* **A hó ma csaknem egész napon** átesett. Azonban, mielőtt a földre leszállt, elolvadt. Szántra kevés lehet mostanában a kilátás.

Délutáni posta.

— Gr. Andrassy jegyzékének közzététele ügyében megindított vizsgálat Bécseben semmi eredményre nem vezetett. A Napló „illetékes helyről“ e tárgyban a következőket közli: A külügyminiszterium részéről az osztrák kereskedelmi miniszterhez írtett ama jegyzék ügyében, mely a „Neue Fr. Presse“ által közlebb közzétettett, — úgy értesülünk, hogy a két kormány meghagyásából mind Bécseben, mind Budapestén az

államügyesség által megindított vizsgálatokból kiderült, miszerint a jegyzék beklődje Rothfeld Samu ur volt, a nevezett lap idevaló levelezője. — Rothfeld ur maga is beismerete, hogy ő küldte be a jegyzéket, hozzátette azonban, hogy annak egész terjedelmében leendő közöltetése nem állott szándokában, sőt állítólag levelet fel is szőlította a bécsi lapot, hogy annak csak tartalmát használja fel. — Rothfeld ur vonakodott ugyan mindaddig azon közeg nevét bevallani, ki neki a jegyzéket átszolgáltatta, de a vizsgálatból kiderült, hogy ez nem lehetett más, mint a kereskedelmi miniszterium két tisztviselőjének (Matkovic és Mihók) egyike vagy mindketteje, mert csak e kétónál fordult meg az illető okmány, és a miniszter is csupán a hirtelapokból ért esült a n n k létezéséről. Bár — mint mondtuk, a tettes még nem tudatik, remélhető, hogy a folyamatosan levő vizsgálat ki fogja deríteni, ellenkező esetben Rothfeld ur fog a tettért a törvény előtt felelősségre vonatni. Az illető két tisztviselő egyelőre állásától fölfüggesztetett.

Látványos operette.

Debreczeni színház.

II. bérlet 18. szám. Szerda nov. 18-án 1874.

adatik:

A szép Helena.

Látványos operette 3 szakaszban. Irta Meilhac és Halevy. Fordította Latabár Endre. Zenéjét szerző Offenbach. Az összes jelmezeket a párisi minták után Pus-póki Imre főruhátárnok felügyelet alatt készűtek. A díszleteket festette Vogel Ferenc színházi festő. A kassziórtó kellekelt készűt Béjor.

(Rendező: Szabó.)

1-5-6 szakasz: **A jóslat.** 2-ik szakasz: **A ludjáték.** 3-ik szakasz: **A nórablás.**

Kezdeté 7 órákor, vége 9 után.

— **Bécsi tőzsde** nov. 17. (Távirati tudósítás.) Ezust 104.60, cs. arany 5.27; Napoleonarany 8.90.

Felelős szerkesztő: a kiadótulajdos: **OLAH KÁROLY.** Főmunkatárs: **SZATMÁRI KÁROLY.**

Nyilttér.)*

Felhívás.

Melynélfogva egyrészlől ez idő szerint kolozsvári egyetemen gyógyszerésztan hallgató Balsai József, — más részlől debreczeni mérésárospáros Balsai Gábor nevé, szül. Keinrád Annát fölívom, hogy családom, illetve György fiam ellen úgy zárt levelet, mint nyíltan emelt amaz állításukat: mintha a mult 1873. év szept. havában nevezett fiam utóbbi nak házártól egy arany órárt lovaljolt volna el, s azt első rendű főbívoitt ugyanaz évi karácsonyi időszakban látta volna, és többszöri felzárkásai után sem juttatta volna vissza, — legközelebb 15 nap alatt — igazolják, amennyiben öket mindaddig ajjal ragalmazó becsletlen, hitvány s a társadalmi életben megvetendő személyeknek nyilvánítom.

H.-Dorog, 1874 nov. 16.

Kozák György tanácsnok, h.-dorogi lakos.

*) E rovatban közlöttekért nem vállal felelősséget a Szerk.

H I R D E T É S E K.

A DEBRECZENI
könyv, kőműnyomda s kártyagyári részvénytársulat
KÖNYV- KŐ- és MŰNYOMDÁJA
ajánlkozik
mindennemű nyomtatványok
julgynos áron
gyors és pontos elkészítésére.

Üzlethelyiség, — hová a megrendelések intézése kéretik, — főpiacz, a reform. nagytemplom mellett.

Ugyanott finom minőségű játzókártyák is rendelhetők.

Kivánatra minta és árjegyzékkel bérmentesen küldve kedveskedünk.

Az igazgatóság.

Eladó luczernás.
A varga-kerthenen 11 kapa jó luczer-nás föld szabad kéből eladó.
Értekezhetni felőle Sas-utca 17-ik sz. alatt.
598 4—

Kiadó lakás.
Az 1828. sz. a. főtársán fekvő Dragotaföld ház 1-5-6 emeletű, 1874. december 1-4-ől fogva kiadó:
egy utcazi lakás, mely áll 2 lak s egy előszoba, konyha és hozsátartozékból; vagy:
egy udvari lakás, 3 lakszoba, konyha és hozsátartozékkal,
Értekezhetni a „Husz“ birt. és hitelbank irodájában Dragotaföld ház 1-5-6 emeleten, délelőtt fél 9—12-ig, délután fél 3—6 óráig.

Hirdetés.
Nyiregyházán a legjobb fogalmi helyen, egy 15 év óta tenellő, **fűszer, anyag, festék és vegyes üzlet** jól berendezett állványokkal s részben drukkával, előnyös feltételek mellett eladó, értesítést nyujt a kiadó-hivatal.
609 3—3

Marha teleltetés.
Jó istállóval ellátott ondtói háztulánvó földemre, a városhoz közel, 12 darab telehet, vagy fiatal szarvas-marhát teleltetésre eiváltnok. Értekezhetni felőle Budaházy Antal kereskedésben, gr. Dégenfeld-ház.
611 2—3

Árverési hirdetés.
Alóított bir. végrehajtó, a p. p. r. t. s. hadházi kir. járásbírósnak f. évi 610. t. k. számú végzésével — **Makrai Mihály és neje részére, özvegy Tóth Lajosné**, mint gyermeke gyámja ellen is, az utóbbirol lefogott és 800 a. fra becsült, hadházi 1918. sz. jtkbea felvett házasulvart, megrendelt árverése f. évi július 20. és augusztus 17-én, a becsár árverés helyénem ígérdező miatt, nem sikerült; ezen kövös-műhelynek is használható házasulvartnak hár-mad izbeni eladása a hadházi kir. járásbírósnak f. évi 1347. tk. sz. végzése folytán f. 1874. évi november hó 30-ik napján délután 3 órákor fog ezemmel oly meggyűzéssel hivatauk meg, hogy az érteklött ingatlan megáruvésen a p. p. r. t. s. 437. §-a szerinti szákség esetén becsúron alól is eladatni fog.

Kelt Hadházon 1874. nov. 10.

Eladó szőlő.
A Tőczóskert alsó járásában 7^{1/4} kapa jó karban levő, sok oltvány és termő nemes gyümölcsfával ellátott szőlő, paj-tával, szűretelg edényekkel — kedvező feltételek mellett eladó. — Értekezhetni iránta Nagyujtácson 1610. szám alatt lakó tulajdonos

Bódogh Zsigmond,
bir. végrehajtó.
613 2—3

Tóth Endrével.
606 12—